

DR. HÓDOS LÁSZLÓ

A NEMZETBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK KÖZELMÚLTBELI TEVÉKENYSÉGÉT BEFOLYÁSOLÓ MÉRFÖLDKÖVEK, AVAGY AZ ÚJ TÍPUSÚ BIZTONSÁGI KIHÍVÁSOK JELENTETTE VESZÉLYEK ÉS AZ AZOKRA ADOTT KORMÁNYZATI, ILLETVE JOGALKOTÓI VÁLASZOK 2010 ÉS 2020 KÖZÖTT

1. Bevezető

A publikáció célja, hogy a jogalkotás kiemelkedő jelentőségű mérföldköveinek vizsgálata útján keressen válaszokat arra a kérdésre, hogy az elmúlt évtizedben a titkos információgyűjtés és annak műveleti támogatásához kapcsolódó – kiemelten a katonai nemzetbiztonsági szakterületre jellemző – tevékenységi körben alkalmazott jogintézmények milyen módon képesek megfelelni az új típusú biztonsági kihívások jelentette veszélyek elhárításához, megelőzéséhez fűződő nemzetbiztonsági érdek kormányzat által megfogalmazott célkitűzéseinek? Különös tekintettel arra, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatokra jellemző jogintézmények rendszere vonatkozásában megállapítható, hogy a reaktivitás aránya – természetéből adódóan – magas a proaktivitáshoz képest.

A nemzetbiztonsági ágazatra vonatkozó szabályrendszer folyamatos felülvizsgálatának két fő eszköze a jogi normák hatásának, eredményeinek utólagos vizsgálata, valamint a tartalmi deregulációja, módosítása. Az ágazat fontosságának megfelelő szintű normaalkotási követelményekhez hűen ezeket nemcsak a megalkotásuk előtt kell indokoltság, szükségesség és a várható hatások szempontjából megvizsgálni, hanem a szabályozás korszerűsítése érdekében szükség van az egyes jogszabályok és az ágazatra vonatkozó komplett normakörnyezet folyamatos, illetve célzott felülvizsgálatára, így például az utólagos hatásvizsgálat keretében a jogszabály tényleges hatásainak a szabályozás megalkotása, illetve módosítása idején várt hatásokkal, az esetleges jogkorlátozások arányosságával való összevetésére. A tartalmi felülvizsgálati kötelezettség az előbbi mellett, elsősorban jogi-kodifikációs szempontok alapján szolgálja a normavilágosság, a jogrendszer átláthatósága és a jogbiztonság szempontjait.

A nemzetbiztonsági szolgálatok által alkalmazott erők, eszközök és módszerek együttes hatásmechanizmusának szabályozási eszközrendszere a jogforrási hierarchia legmagasabb szintjétől a legalacsonyabbig terjedő széles spektrumot ölel fel. Ezek a magyar nemzet biztonságának védelme érdekében – döntően titokban, néha nyíltan – kerülnek alkalmazásra a szolgálatok munkatársai által. A jogi normákban megjelenő feladatok végrehajtása legtöbbször alapjog-korlátozással jár együtt, emiatt ezeket az állami monopóliumként kodifikált tevékenységeket szigorú előírások között gyakorolhatják az erre feljogosított szervezetek.

Fentiekre alapozott az a szempontrendszer, amely alapján a tanulmányban szereplő, kiemelt jelentőségű normaszöveg-változások az indokoltság, továbbá a szükségességnek és arányosságnak – a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvényből (a továbbiakban: Nbtv.) levezethető alapelveknek – való megfelelés vizsgálatára kerül sor.

A vizsgált időszak jelentős mérföldköveinek meghatározása a sikerek, sikertelenségek, kiemelkedő képességű vezetők tevékenységének megjelenítése mellőzésével a szolgálatok normákban meghatározott feladatrendszere, szervezeti felépítése, továbbá ezek jogalkotó általi módosításainak, finomhangolásainak vizsgálata útján azért célravezető, mivel leginkább ezeket tekinthetjük a veszélyekre, kihívásokra adott reakciónak, a kormányzati elvárások megtestesülésének.

2. Jelentős mérföldkövek, fókuszban a katonai nemzetbiztonsági tevékenység

A jelentős mérföldkövek meghatározása során figyelemmel kell lenni a bevezetőben megjelenített körülményre, miszerint Magyarországon a normaalkotás jellemzően követi az eseményeket, igaz, ebben a tudomány- és technikafejlődés trendjeire épülő proaktivitási igény változást hozhat. Ennek ellenére sem várható el azonban, hogy „tényállásszerűen” kerüljön meghatározásra például az idegen befolyásolás felderítése a nyomozás elrendeléséig egy elhárító szolgálat feladatrendszerében, amennyiben a Büntető Törvénykönyvben nem kerül ilyen tényállás megjelenítésére. Ezzel összefüggésben a jogalkotói progresszió megjelenésére kiváló példa az Nbtv. 2020. január elsején hatályba lépett módosítása, miszerint a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat *„felfedi a Magyarország ellen irányuló támadó, befolyásoló szándékra utaló törekvéseket, valamint feladatrendszeréhez illeszkedően külföldön érvényesíti Magyarország érdekeit”*.¹ A jogalkotói reakciók, melyeket legoptimálisabb esetben a szakmai, illetve tudományos közösségek katalizálnak, egyre jelentősebb mértékben adnak választ a hibrid hadviselés² jelentette biztonsági kockázatok és a lawfare jelentőségének felismerése³ miatt felmerült kérdésekre.

¹ A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény 6. § (1) bekezdésében.

² FARKAS Ádám: Komplex biztonság, hibrid konfliktusok, összetett válaszok, In: Honvédségi Szemle, 2020/4. pp. 11-23.; FARKAS Ádám – RESPERGER István: Az úgynevezett „hibrid hadviselés” kihívásainak kezelése a nemzetközi jog mai korlátai, In: FARKAS Ádám – VÉGH Károly (Szerk.): Új típusú hadviselés a 21. század második évtizedében és azon túl – intézményi és jogi kihívások, Budapest, Zrínyi Kiadó, 2020, pp. 132-149.; HÓDOS László: A hibrid konfliktusok felívelési szakasza, avagy a fenyegetés észlelésének, megelőzésének és kezelésének nemzetbiztonsági aspektusai, In: Honvédségi Szemle, 2020/4. pp. 39-64.

³ A téma kapcsán lásd: BACHMANN, Sascha Dov – MOSQUERA, Andres B Munoz: Lawfare and hybrid warfare – how Russia is using the law as a weapon, In: Amicus Curiae – Journal of the Society for Advanced Legal Studies, 2015 Summer, pp. 25–28.; ANSAH, Tawia: Lawfare: A Rhetorical Analysis, In: Case Western Reserve Journal of International Law, 2010/1-2. pp. 87–119.; NEWTON, Michael A.: Illustrating Illegitimate Lawfare, In: Case Western Reserve Journal of International Law, 2010/1. pp. 255–277., B. MUNOZ: Hybrid Warfare as Lawfare: Towards a Comprehensive Legal Approach, In: CUCUMANO, Eugenio – CORBE, Marian (Szerk.): A Civil-Military Response to Hybrid Threats, Cham, Palgrave MacMillen, 2018. pp. 61–76.

A vizsgált időszak első fontos változását a Magyar Köztársaság minisztériumainak felsorolásáról szóló 2010. évi XLII. törvény hatályba lépésével összefüggő szervezetátalakítási folyamat⁴ eredményezte. Az Nbtv. miniszteri irányítással összefüggő módosítása feloldotta a korábbi korlátozást, miszerint a belügyminiszter (a rendészetért felelős miniszter), a honvédelemért, vagy az igazságügyért felelős miniszter legyen a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok irányítója. Ezen jogalkotási aktus, valamint az ezzel egyidejűleg végrehajtott intézményi reform tette indokolttá és szükségessé a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek belső ellenőrzési, bűnmegelőzési és belső bűnfelderítési tevékenységeinek felülvizsgálatát az irányított szervek tevékenysége közötti átfedések megszüntetése érdekében.

Miként azt Urbán Attila összefoglalja, *a fenti megoldás – az Nbtv. korábbi 10. § (2) bekezdésében szereplő korlátozás kiiktatásával – az általános európai (a polgári hírszerzés új helyzete kapcsán főként a brit) megoldásra emlékeztető gyakorlatot követve, a kül- és biztonságpolitika területén meghatározó szakminisztereket helyezte irányítói szerepkörbe. Az átalakítás egyik oldalról megvalósította a nemzetbiztonsági és a rendvédelmi (műveleti) kapacitások integrációját a BM szervezeti rendjében. Ezzel párhuzamosan azonban tovább erősödött a magyar nemzetbiztonsági igazgatás osztott jellege, hiszen a szolgálatok kormányzati irányítási feladatai immár – a korábbi kettő helyett – három minisztérium között oszlottak meg.*⁵

A Terrorelhárítási Központ létrehozása⁶, annak ellenére, hogy nem egy új nemzetbiztonsági szolgálat megalakításáról van szó, mégis jelentős hatást gyakorolt a szolgálatok feladatrendszerére⁷, így indokolttá vált a megjelenítése ezen kontextusban. A terrorizmus nemzetközi színtereken tapasztalt megnyilvánulásai egyre jelentősebb kihívás elé állítják a jogállamokat, így hazánkat is. A terrorizmus okozta veszély elleni hatékony küzdelemre jellemző, hogy a szabadságjogok tiszteletben tartása és a biztonság közötti viszonyrendszer újraértelmezése mellett, a

⁴ A 2010. évi XLII. törvény, illetve az erre épülő, az egyes miniszterek, valamint a Miniszterelnökséget vezető államtitkár feladat- és hatásköréről szóló 212/2010. (VII. 1.) Korm. rendelet alapján a nemzetbiztonsági Szakszolgálat és – az NBH jogutódja – az Alkotmányvédelmi Hivatal az újjászervezett belügyi tárca vezetőjének, míg az Információs Hivatal a külügyminiszter, irányítása alá került.

⁵ URBÁN Attila: A koordinációs folyamatok intézményi háttérének evolúciója a magyar nemzetbiztonsági igazgatásban; Nemzetbiztonsági Szemle 2020/1. pp. 22-23.

⁶ A Terrorelhárítási Központról szóló 232/2010. (VIII. 19.) Korm. rendelettel került létrehozásra. Feladatainak részletes megjelenítését a 2010. szeptember 1-jén hatályba lépett alapító okiratban jelentette meg a jogalkotó. Az ebben nem szabályozott kérdéseket a Terrorelhárítási Központ Szervezeti és Működési Szabályzata tartalmazza. A jelenleg hatályos rendelkezések a 2012. november 06-án kelt a Terrorelhárítási Központ alapító okirata, módosításokkal egységes szerkezetben című, A-173/1/2012 számú okiratban találhatók.

⁷ A terrorizmust elhárító szerv kijelöléséről és feladatai ellátásának részletes szabályairól 295/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet alapján Terrorelhárítási Központ átvette a Rendőrségtől és az Alkotmányvédelmi Hivaltól, azok terrorfelderítési és- elhárítási feladatait. Előbbiektől némiképp eltérően a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat a nyomozás elrendeléséig, működési területén végzi a terrorcselekmény (Btk. 314-316/A. §), a terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása (Btk. 317. §) és a terrorizmus finanszírozása felderítését.

szükségesség és az arányosság alapelveinek figyelembevételével, a speciális terrorelhárító szervek megalakítására, valamint e szervek felhatalmazásának szélesítésére ösztönzi a demokratikus berendezkedésű országokat. Hazánk a nemzetközi kötelezettségvállalásai keretein belül, ideértve a nemzetközi jogi kötelezettségeket – kiemelten a terrorszervezetek elleni hatékony fellépésre, valamint a terrorizmus anyagi hátterének felszámolására vonatkozókat – minden jogszerű módszerrel és eszközzel fel kell, hogy lépjen a terrorszervezetekkel és a terrorizmust anyagi eszközökkel támogató szervezetekkel és személyekkel szemben.

A jogalkotó álláspontja szerint⁸ a Terrorelhárítási Központ létrehozásának konkrét indoka az volt, hogy a terrorellenes küzdelem hatékonyságát növeli, ha a terrorizmus elleni küzdelmet kizárólagos hatáskörrel egy önálló, nemzeti, rendőrségi felderítő szerv végzi.

Az egyes rendészeti tárgyú és az azokkal összefüggő törvények módosításáról szóló 2010. évi CXLVII. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokkal összefüggésben rögzítette, hogy saját állományuk tekintetében ellátják a belső biztonsági és bűnmegelőzési célú ellenőrzési feladatokat, az Információs Hivatal a kifogástalan életvitel-ellenőrzését is. A korrupció megelőzése, felderítése és elhárítása szervezeten belül kerülhet végrehajtásra azóta a hírszerzésért felelős szolgálatok esetében (ideértve a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat jogelődjét is). Az integritásmenedzsment és irányítás is ezzel egy tekintet alá esik előbbi szolgálatoknál. Ezen jogszabály tette lehetővé azt, hogy az előbb megjelölt Terrorelhárítási Központ mellett a Nemzeti Védelmi Szolgálat is önálló rendőri szervként létrehozható legyen.

A belső bűnmegelőzést és bűnfelderítést a törvénymódosítást megelőzően a Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálatára végezte, ugyanakkor a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok közül az Alkotmányvédelmi Hivatal és Nemzetbiztonsági Szakszolgálat feladatai között is szerepelt a belső biztonsági feladatkör. Célszerűségi és hatékonysági szempontból egyaránt indokoltá és szükségszerűvé vált, hogy ezt a tevékenységet egyetlen, önálló rendőrségi szerv lássa el. A Nemzeti Védelmi Szolgálat létrehozása tartalmi és kodifikációs szempontból is érintette az akkor hatályos Nbtv. előírásait, és a minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvényt is módosította. A Nemzeti Védelmi Szolgálat létrehozása óta végzi a bűnmegelőzési ellenőrzéseket, a hatáskörébe tartozó bűncselekményeket felderíti, ellenőrzi a hivatásos állomány tagjai kifogástalan életvitelére vonatkozó adatokat, valamint gondoskodik a megbízhatósági vizsgálatok folytatásáról. A szerv új feladata, illetve eszköze az úgynevezett megbízhatósági vizsgálat lett. A megbízhatósági vizsgálat vagy integritás-ellenőrzés a nemzetközi gyakorlatban is jól teljesít, mint a kontroll egyik hatékony eszköze. A nemzetközi gyakorlatban a megbízhatósági vizsgálat elrendelése ügyészi közreműködéshez kötött, így az ügyész olyan szervezeten kívüli, jogi természetű kontroll szerepét tölti be a szakmai tevékenység fölött, amely hozzájárul a vizsgálatok objektivitásához.

⁸ Az egyes rendészeti tárgyú és az azokkal összefüggő törvények módosításáról szóló T/1426. számú törvényjavaslat. Forrás: Parlament.hu (Letöltés ideje: 2021. 01. 08.)

Új komponens, hogy az egyes rendészeti tárgyú és az azokkal összefüggő törvények módosításáról szóló 2010. évi CXLVII. törvény által módosított Nbtv. 40. §-ának előírásai szerint lehetővé vált – külső engedély alapján – a számítástechnikai eszköz vagy rendszer útján továbbított, vagy azon tárolt adatok megismerése és azok tartalmának technikai eszközzel rögzítése és felhasználása. A Nemzetbiztonsági Szakszolgálatra vonatkozó szabályozás változásai az új irányítási rendből származtathatóak. Kisebb mértékben változtak az előírások a nemzetbiztonsági ellenőrzésre vonatkozóan is. Új elemként jelent meg a módosítás során, hogy az ellenőrzött, a tájékoztatást követően az érintett a miniszternél panasszal élhet, azonban az Országgyűlés Nemzetbiztonsági Bizottságához már nem fordulhat.

Az ötszolgálatos modell kialakításához hasonló jelentőségű változást okozott a nemzetbiztonsági ágazat számára a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény katonai nemzetbiztonsági szolgálatok összevonásával kapcsolatos módosításáról, valamint az azzal összefüggő további törvénymódosításokról szóló 2011. évi CLXXI. törvény kihirdetése⁹ és hatályba lépése¹⁰. A vizsgált időszak kiemelkedő – a 21. századi kihívásokra reagáló – jogalkotási és szakmai megoldása volt a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat létrehozása¹¹ 2012. január elsején.

A különböző szakágak integrációjának indokoltságával kapcsolatban fontos megjegyezni, hogy „...a globális biztonsági környezetben zajló változások következtében felértékelődik a hírszerzés és az elhárítás szerepe. A műveleti területre jellemző összetett kihívások, valamint a gyakran változó biztonsági helyzet szintén megnöveli a pontos és időbeni információk és értékelések iránti igényt.”¹²

A Nemzeti Közszolgálati Egyetemen 2012. május 24-én „Nemzetbiztonsági kihívások, nemzetbiztonsági szolgálatok” címmel megrendezett szakmai-tudományos konferencián Kovács József altábornagy A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat az egyesítés után című előadásában elmondta, hogy „az integrációval a kormányzat célja volt, hogy egy szakmailag eredményesebb, költségvetését tekintve pedig takarékosabb szolgálat jöjjön létre, ahol jobban biztosítható a hírszerző és elhárító tevékenységből származó információk áramlása, megszűnnek a párhuzamosságok és növekszik az állomány felkészültsége. További cél, hogy a két szakterület együttműködésének szorosabbra fűzésével még eredményesebbé váljon a hadműveleti területeken szolgáló magyar kontingensek hírszerző és biztonságvédelmi támogatása”.¹³

Kiemelkedő jelentőségű, a nemzetbiztonsági szolgálatok adatkezelő, értékelő-elemző és kormányzati tájékoztató tevékenységét érintő, koncepcionális vitát generáló jogszabálytervezetet ismerhetett meg 2011. novemberében az olvasó

⁹ 2011. XII. 14-én.

¹⁰ 2012. I. 01-jén.

¹¹ A 2012 és 2020 közötti időszak fontos eseményeit és a jövőre vonatkozó elképzeléseket Kenedli Tamás foglalja össze és rendszerezi A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat szakmai fejlődésének legfontosabb sajátosságai az elmúlt években című tanulmányában. Lásd: Nemzetbiztonsági Szemle 2020/1. pp. 74–94.

¹² SZENTGÁLI Gergely: Csendben szolgálni: 1. rész: A magyar nemzetbiztonsági szektor helyzete és átalakítása 2010 és 2014 között; Hadtudomány, Bp. 2015/1-2. p. 52.

¹³ KOVÁCS József: A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat az egyesítés után; Hadtudomány 2013/1-2. p. 87.

(szakmai szervezetek és nyílt köröztetés miatt a széles közvélemény egyaránt) az egyes rendvédelmi tárgyú törvények módosításáról, valamint az azzal összefüggő további törvénymódosításokról szóló T/5004. számú törvényjavaslat tanulmányozása során. Urbán Attila foglalja össze a javaslat sorsát, miszerint, „a Nemzeti Információs és Bűnügyi Elemző Központ létrehozását célzó javaslat kapcsán a parlamenti vitában, illetve a közéleti nyilvánosság fórumain – a szervezet adatbázisokhoz való közvetlen hozzáférése és adatkezelési jogosultságai kapcsán megfogalmazott alapjogi dilemmák mellett – ismét felbukkantak a szolgálatok független elemző-értékelő és döntéshozókat közvetlenül elérő tájékoztató tevékenységét, illetve a szektorális tárcaálláspontokat preferáló megközelítések. Jellemzően ez utóbbi szempontok jelentek meg azokban kormánypárti képviselők (köztük a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat korábban irányító házelnök) által benyújtott módosító javaslatokban¹⁴, amelyeket az Országgyűlés többsége a BM eredeti előterjesztésével szemben támogatott.”¹⁵

A koncepció így nem vált valóra, ugyanakkor a tervezetben megjelenített szakmai célok indokoltságát és szükségességét alátámasztja¹⁶, hogy 2018 óta a polgári hírszerzésért felelős Információs Hivatal és a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat – önálló elemző-értékelő képességeit, valamint a döntéshozók közvetlen tájékoztatásának közvetlen lehetőségét megőrizve, a 2016-ban létrehozott információ-fúziós központtól független formában – a Nemzeti Információs Államtitkárság útján, illetve közvetlenül elégíti ki a kormányzati hírigényt, a gazdaságosságot és a gyors információáramlást célul kitűzve. Ezen feladatkörrel összefüggésben szükséges megjegyezni, hogy a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat az Nbtv. 6. § a)-g), i)-l), n)-s) pontban meghatározott feladatai ellátása során a működési területén felderített, a nemzetbiztonság katonai elemeit érintő információkat elemzi és értékeli, azokról kizárólagos jog-, és hatáskörrel

¹⁴ Kövér László házelnök módosító javaslata a törvénytervezethez. 2011. november 30.
Forrás: www.parlament.hu/irom39/05004/05004-0022.pdf (Letöltés ideje: 2021. 01. 10.)

¹⁵ URBÁN i. m. p. 24.

¹⁶ Ezen kiemelkedően fontos célok az Nbtv. Indokolásában olvashatók: A TIBEK feladatai közül kiemelésként érdemes az együttműködő, mindenekelőtt a nyomozó és a nemzetbiztonsági szervek működésbeli párhuzamosságainak a kiszűrése. Mind a terrorrelhárítás, mind az állami büntetőigény érvényesítése, mind a szuverenitás érdekében végzett titkosszolgálati tevékenység területén rendkívüli kockázatokkal járnak a párhuzamos nyomozások, illetve a párhuzamos titkos információgyűjtések. Ezek kiszűrése és jelzése a megfelelő együttműködő szervezetek számára a TIBEK fontos feladata. Ezzel a TIBEK nagymértékben elősegíti a terrorcselekmények megelőzését, a nyomozások eredményességét, illetve az adattakarékosság alkotmányos elvének érvényre juttatását. A TIBEK az együttműködő szervek számára folyamatosan továbbítja a hatáskörükbe tartozó adatokat, ezzel egyidejűleg javaslatot tesz az együttműködő szervek számára az adatok mikénti felhasználására. A TIBEK mint információfúziós központ rendkívül hatékony segítséget nyújthat a TEK terrormegelőző, terrorrelhárító tevékenységéhez mivel a rendelkezésére álló adatokból hatékony következtetést tud levonni a terrorszervezetek magyarországi tevékenységéről, a terroristák megjelenéséről, és a PNR-adatok alapján mozgásukról. A TIBEK koordinációs tevékenysége során figyelemmel kíséri, hogy nem áll-e rendelkezésre az általa átadott adattal kapcsolatos pontosító vagy kiegészítő adat: amennyiben igen, a TIBEK a feladatkörében észlelt kapcsolódó adatot átadhatja az adat felhasználására hatáskörrel rendelkező együttműködő szervezetnek. A TIBEK fontos feladatokat lát el a szervezett bűnözés elleni küzdelemben és az illegális vagyonok felderítésében is. A TIBEK a terrorszervezetekkel, illetve a konkrét terrorcselekményekkel kapcsolatos adatait soron kívül továbbítja a TEK részére.

folyamatosan tájékoztatja a honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztérium feladat-, és hatáskörrel rendelkező vezetőit, a Magyar Honvédség feladat-, és hatáskörrel rendelkező parancsnokait, vezetőit, a Magyar Honvédség parancsnokát, a honvédelemért felelős minisztert, valamint a Magyar Honvédség főparancsnokát.

Az Nbtv. 6. § h) és m) pontjában ugyanakkor meghatározott feladatai ellátása során megszerzett információkat haladéktalanul, elemző-értékelő tevékenység mellőzésével, vagyis „fogyasztható, de nyers” állapotban biztosítja a Terrorrelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központnak. Így a 2016. július 17-én hatályba lépett törvénymódosítás eredményeként kijelenthető, hogy a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat a terrorizmus, illetve a szervezett bűnözés¹⁷ elleni küzdelem vonatkozásában releváns adatokat haladéktalanul biztosítja a Terrorrelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ részére. Mindezt az elmúlt évek során kialakult gyakorlat szerint, az eredeti koncepció által megjelenített, szükséges és arányos szakmai együttműködés keretein belül, az információ-fúziós központ által támasztott igényeket kielégítve.

Igaz, hogy már 2012. január elsejétől¹⁸ – a kibertérből érkező fenyegetésekkel összefüggő cselekvési kényszer¹⁹ hatására – a jogalkotó a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat feladatává tette a honvédelmi érdeket veszélyeztető kibertevékenységről történő információgyűjtést, de e tekintetben fajsúlyos változást az Nbtv. 6. § g) pontjának evolúciója hozott. Ez ugyanis tükrözi annak, hogy miként reagált a jogalkotó a területen folyamatosan megnyilvánuló, helyesebben folyamatosan

¹⁷ A KNBSZ önálló elemző-értékelő tevékenysége az egyedi működési területéhez kötődő, a honvédelmi ágazat napi biztonságos működéséhez szükséges mértékű, katonai nemzetbiztonsági jellegű információk körére terjed ki.

¹⁸ KENEDLI Tamás – KIS-BENEDEK József – SZABÓ Károly: A katonai felderítés és elhárítás evolúciója, szervezete és feladatkörei. In FARKAS Ádám – KADÁR Pál (Szerk.): Magyarország katonai védelmének közjogi alapjai; HM Zrínyi Térképészeti és Kommunikációs Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft. Budapest, 2016. p. 123.

¹⁹ A kibertér és az információ fegyverként értelmezése kapcsán például lásd:
SIMON László – MAGYAR Sándor: A terrorizmus és indirekt hatása a kiberterében; Szakmai Szemle, 2017/3. pp. 89-101.;
SIMON László – MAGYAR Sándor: A terrorizmus és indirekt hadviselése az EU kiberterében; Szakmai Szemle, 2017/4. pp. 57-68.;
SIMON László: Az információ mint fegyver? Szakmai Szemle, 2016/2. pp. 34-60.;
KELEMEN Roland – PATAKI Márta: Kiberterrorizmus: A terrorizmus új arca; Magyar Rendészet, 2014/5. pp. 103-116.
KELEMEN Roland – PATAKI Márta: A kibertámadások nemzetközi jogi értékelése; Katonai Jogi és Hadijogi Szemle, 2015/1. pp. 53-90.;
KELEMEN Roland: Cyber Attacks and Cyber Intelligence in the System of Cyber Warfare; In: SZABÓ Miklós (Szerk.): Doktoranduszok Fóruma Miskolc, 2016. november 17. Állam- és Jogtudományi Kar szekciókiadványa, Miskolc, Miskolci Egyetem, 2017. pp. 117-122.;
KELEMEN Roland – SIMON László: A kibertérben megjelenő fenyegetések és kihívások kezelésének egyes nemzetközi jogi problémái; In: FARKAS Ádám – VÉGH Károly (Szerk.): Új típusú hadviselés a 21. század második évtizedében és azon túl – intézményi és jogi kihívások, Budapest, Zrínyi Kiadó, 2020. pp. 150-170.;
KELEMEN Roland – FARKAS Ádám: To the Margin of the Theory of a New Type of Warfare: Examining Certain Aspects of Cyber Warfare; In: SZABÓ Marcel – GYENEY, Laura – LÁNCOS, Petra Lea (Szerk.): Hungarian Yearbook of International Law and European Law (2019), Den Haag, Eleven International Publishing, 2020. pp. 203-226.

változó kihívásokra. A publikáció készítésekor hatályos normaszöveg-feladatok oldalán tapasztalható bővülése, miszerint a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat „információkat gyűjt a honvédelmi érdeket veszélyeztető kibertevékenységekről és -szervezetekről, jogszabály keretei között ellátja a honvédelmi ágazat elektronikus információbiztonsági feladatait, biztosítja a honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztérium, valamint a Magyar Honvédség Parancsnoksága információvédelmi tervező munkájához szükséges információkat, továbbá kibertér műveleti képességeivel ellátja a honvédelmi érdekek nemzetbiztonsági jellegű védelmét és a Magyar Honvédség kibervédelmének és műveleteinek támogatását” fejezi ki a leginkább, hogy mennyivel bonyolultabbá vált mindössze néhány év alatt ennek az egy feladatnak a jogi absztrahációt követő megjelenítése a törvényi tényállásban. Az elmúlt években, különösen 2019-ben és 2020-ban tapasztalható körülmények felhívták rá a figyelmet, hogy a kibertérben jelenlévő, pontosabban onnan érkező, azt felhasználó dezinformációs művelet a járvány idején (de minden más, különleges jogrend kihirdetését megalapozó helyzetben) jelentősebb eredménnyel jár (hátránnyal fenyeget). Emiatt komolyabb dologi és személyi erőforrásokat igénylő feladatokat képez a nemzetbiztonsági elhárításért és rendvédelemért felelős szervek számára is, így erre a (veszélyek elhárítására történő) folyamatos felkészülés, illetve a (jövőbeli, konkrét) feladatok tervezése során a nemzetbiztonsági szolgálatoknak és más állami szerveknek.

A folyamatban lévő, előbbieket – kiemelten a stratégiák készítését, felülvizsgálatát – érintő jogalkotói tevékenység során az illetékes szervek (és személyek) számára kiemelt jelentőséggel bír a kibertérben zajló hadviseléssel való kölcsönhatás vizsgálata, a várható következmények felmérése az online térben, a közösségi médiában, hiszen ezen vizsgálatok nélkül könnyen ellentétes hatást érhet el bármilyen „jószándékú”, biztonság tudatosságot növelni szándékozó, elektronikus-információvédelmet propagáló, vagy más, az adatvédelem fontosságára figyelmet felhívó kampány is.

A teljes védelmi szervezetrendszer számára komoly kihívást eredményezett és cselekvésre készítette a 2013 novemberében kezdődő Majdan téren lezajlott tüntetéssorozat, valamint a 2014 tavaszán („rendkívüli orosz katonai gyakorlat” elrendelésével²⁰) Ukrajnában elkezdődött eseménysorozat, melyet szomszédos országban zajló (polgár)háborús helyzetnek tekinthetünk. A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat és a honvédelmi ágazat felelőssége különösen megnövekedett, valamint a válság eszkalációja miatt kiemelt figyelmet kellett fordítaniuk a szolgálatoknak és minden állami szervnek Hazánk nemzetbiztonsági érdekeinek védelme során végzett tevékenysége során. A nemzetközi kötelezettségvállalásaink során is elsődleges prioritássá vált az Ukrajnában zajló események nyomon követése. A jogalkotó – így különösen honvédelmi miniszter és Magyarország Országgyűlése a Honvéd Vezérkar Felderítő Csoportfőnökségét 2014. június elsejétől, személyi állományával és feladatrendszerével – elkülönített szervezeti elemként – beépítette a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat szervezetébe.

²⁰ Az orosz elnök a Nyugati Katonai Körzetben, a Közép-Oroszországi Katonai Körzetben és a légvédelmi erőknél rendelt el soron kívüli ellenőrzést, amint arról a sajtóban meg is jelentek a híradások. A HVG hasábjain jelent meg Ellenőrizteti az oroszok harckészültségét Putyin címmel (Forrás: https://hvg.hu/vilag/20140226_orsozok_harckeszultseg_ellenorzes (Letöltés ideje: 2021. 01. 12.)

A Katonai Egységes Felderítő Rendszer kialakítása útján a parancsnoki döntéshozatalhoz szükséges információáramlás felgyorsult, a Magyar Honvédség felderítő rendszere a szövetségi követelményeknek és a Magyar Honvédség műveleteinek vezetéséhez szükséges felderítő támogatás biztosításával szembeni kormányzati elvárásoknak megfelelővé vált, valamint képes lett a szövetségi felderítő rendszerhez való kapcsolódásra.

A 2014 nyarán végrehajtott szervezeti átalakítások indokoltsága és szükségessége (utólag) a hazánkat dél felől érintő migrációs válsághelyezettel összefüggésben is megerősítésre került, mivel a 2015 nyarán tapasztalt, Magyarországot érintő események, különösen a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet kezelése, minden állami szervtől kiemelkedő teljesítményt követelt meg, így a nemzetbiztonsági szolgálatoktól is.

Emiatt nélkülözhetetlen, illetve rendkívül fontos a proaktív szemléletmód a szakmai javaslatok jogi megvalósítása során.

A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat a Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderőfejlesztési Programmal összefüggő hadiipari kutatás-fejlesztési feladatok támogatását közvetlenül, szakértő biztosításával és közvetve is végzi. Ennek egyik megnyilvánulási formája a 2017. július 1-től megalakult a HM Védelmi Technológiai Kutató Központ létrehozása volt. A szervezeti egység fő feladata az volt, hogy ellássa a honvédelmi tárca haditechnikai irányú kutatás-fejlesztési és technológiai innovációs tevékenységének stratégiai szintű felügyeletét és meghatározza a kutatás-fejlesztési feladatainak fő irányait. A kutatóközpont 2019. év január 1-jétől a Magyar Honvédség parancsnokának közvetlen szolgálati alárendeltségében, Modernizációs Intézet néven végzi tovább feladatait. Ezen feladatokkal összefüggésben a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat működési területén támogatja a nemzetközi és hazai haditechnikai és hadiipari együttműködési programok szervezését és lebonyolítását, valamint részt vesz a nemzeti képviselői biztosításában a NATO-, EU-szervezetekben, illetve a V4 közösségen belül.

A publikáció készítése során követett időrendben az utolsó jelentős, téma szerinti, hatályba lépett jogszabálymódosítás az egyes törvények honvédelmi kérdésekkel összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CV. törvény volt.²¹ A törvényjavaslat által megvalósítani tervezett cél az volt, hogy a jogalkotás eszközeivel növelje hazánk honvédelmi képességeit. Ennek során szabályozásra került a kiberfenyegetések elleni (korábbiakhoz képest) hatékonyabb fellépés, valamint a hibrid fenyegetések elleni kormányzati koordináció témaköre is. Az Nbtv.-ben megjelenő, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat feladatrendszerét érintő kiemelkedő jelentőségű módosításnak tekinthető, hogy az új típusú kihívásoknak megfelelő módon került megjelenítésre a 6. § a) pont szerinti, a felsorolásban első feladat, miszerint *felfedi a Magyarország ellen irányuló támadó, befolyásoló szándéokra utaló törekvéseket, valamint feladatrendszeréhez illeszkedően külföldön érvényesíti Magyarország érdekeit*. Ez a katonai hírszerző és elhárító tevékenység integrált szervezeti keretek között értelmezett célkitűzéseként fogható fel, mivel a befolyásolás és az érdekérvényesítés kifejezések használatával egy új és modern

²¹ A törvényt az Országgyűlés 2019. december 10-i ülésnapján fogadta el.

megközelítésben újra definiálja a nemzetbiztonsági szolgálat egyik legfontosabb feladatát.

A feladatrendszerre vonatkozó deregulációs, illetve technikai jellegű módosításokon túl, a korábban a Honvédelmi Minisztériumhoz tartozó gazdasági társaságokkal összefüggésben megállapította a jogalkotó, hogy a honvédelmi miniszter által rendeletben meghatározott, honvédelmi érdekekhez kapcsolódó tevékenységet folytató gazdasági társaságoknál továbbra is a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat végzi az Nbtv. 6. §-ában meghatározott (ide nem értve a belső biztonságról és bűnmegelőzésről szóló) feladatokat.

Ahogy Farkas Ádám a közeljövő szabályozási kihívásainak rendszerezése során rámutat,²² „a 2020-as év azonban a COVID-19 járvány miatt kihirdetett veszélyhelyzettel – annak minden jogi kérdésessége mellett is – sajnos arra is rámutatott, hogy nem csak a fegyveres kérdések válhatnak elsősorban politikai csatározás tárgyává”. Kijelentését olvasva megállapítható, hogy a politikai küzdelmeken felülemelkedő jogalkotó – és jogalkalmazó – képes megakadályozni a legtragikusabb, illetve a legnagyobb kárral járó „forgatókönyvek” megvalósulását. Ebben azonban jelentősebb szerepet kell biztosítani a jelen tanulmányban már hangsúlyozott tartalmi felülvizsgálatnak, korszerűsítésnek, és ezzel összefüggésben a szabályozásra ható technikai, társadalmi, gazdasági és biztonsági környezet monitorozásának és elemzésének. A valós időben felmerülő kihívásokat ugyanis valós időben kell kezelni, ami az esetek többségében megfelelő és korszerű törvényi szintű szabályozás esetén – kormányrendeletekkel, mint meghatározó jogforrással, megoldható, míg a törvényi keretek zavara esetén vagy kivételes megoldásokat vagy különleges jogrendi fellépést tehet szükségessé. A proaktivitás tehát életbevágó a pandémia idején, de minden más potenciálisan előálló kihívás kapcsán is.

Megállapíthatjuk, hogy a kibertérből érkező álhírek a járvány elleni védekezést alapvetően nehezítik meg, és ezzel számos emberéletet és jelentős anyagi javakat sodornak veszélybe. A közösségi oldalak igyekeznek ezeket kiszűrni, sajnos azonban hazánkban (is) több olyan esettel (álhírrrel) találkozhattunk, amely a legnépszerűbb videómegosztó honlapról, vagy valamelyik közösségi oldalról indult útnak, és okozott jelentős hátrányt. Ez a tapasztalat pedig jó eséllyel átültethető a jövőbeni potenciális fenyegetések kezelésébe is.

A világjárvány által okozott sokkhatás kezelésekor keletkezett tapasztalatok megtanították a jogalkotó, illetve a legtágabb értelemben vett komplett védelmi igazgatás számára, hogy továbbra sem szabad megfélekedni a jogintézmények alapjogkorlátozó voltáról, miközben vizsgáljuk a jogalkotási lehetőségeket még az ország életében extrémitásnak tekinthető különleges jogrend alkalmazásának idején sem²³. A szükségesség és arányosság feltételrendszerét még ekkor is meg kell

²² FARKAS Ádám: Gondolatok a különleges jogrend természetéről és helyéről a modern államiságban In.: KELEMEN Roland – FARKAS Ádám (Szerk.): Szkülla és Kharübdisz között – Tanulmányok a különleges jogrend elméleti és pragmatikus kérdéseiről, valamint nemzetközi megoldásairól Budapest, Magyar Katonai és Hadijogi Társaság, 2020. p. 330.

²³ A védelmi igazgatásról és a különleges jogrenddel összefüggésben bővebben lásd: KELEMEN – FARKAS (2020.) i. m.; KELEMEN Roland: A Honvédelmi Tanács. Szerves fejlődés vagy elnevezésbeli hasonlóságok a magyar jogtörténetben? (Honvédelmi

vizsgálni egy-egy döntés, illetve intézkedés meghozatalakor, vagy ezek mellőzésekor, visszavonásakor.

3. Összegzés, következtetések

A nemzetbiztonsági tevékenységet érintő, publikációban vizsgált jogszabálymódosításokkal összefüggésben megállapítható, hogy az új típusú biztonsági kihívásokra – az esetek többségében – megfelelő reakciókat adott a jogalkotó. Tudomásul kell azonban venni, hogy a jogalkotás döntően reaktív jellegét – hatékonyan – kizárólag a nemzetbiztonsági szolgálatok szakmai tevékenysége során összegyűjtött és szintetizált ismeretekre épülő javaslatok ellensúlyozhatják. A kibertér-műveletekben való részvétel szabályozásának finomhangolása a legújabb szakmai vívmányok, a legfrissebb tapasztalatok tükrében indokoltnak tűnik, elég csak a folyamatosan változó körülményekre gondolnunk.

Az információ-fúziót, illetve a koordinatív fellépést²⁴ lehetővé tevő megoldások folyamatos vizsgálata mellett²⁵ a katonai nemzetbiztonsági tevékenység

Bizottmány – Legfelső Honvédelmi Tanács – Honvédelmi Tanács szabályozása, jellege.) In: Katonai Jogi és Hadijogi Szemle, 2019/1. pp. 63-94.; KELEMEN Roland: A kivételes hatalom szabályozásának elméleti rendszere, honvédelmi kapcsolódásai és megvalósulása a dualizmus kori Magyarország, In: FARKAS Ádám (Szerk.) A honvédelem jogának elméleti, történeti és kortárs kérdései, Budapest, Dialóg Campus Kiadó, Nordex Kft., 2018. pp. 59-86.; KELEMEN Roland: A háború esetére szóló kivételes intézkedéseket tartalmazó 1912. évi LXIII. törvény országgyűlési vitája és sajtóvisszhangja; Parlamenti Szemle, 2016/1. pp. 70-91.; KELEMEN Roland: Az alaptörvény különleges jogrendi rendszerének egyes dogmatikai problémái –kitekintéssel a visegrádi államok alkotmányának kivételes hatalmi szabályaira, Katonai Jogi és Hadijogi Szemle, 2017/1-2. pp. 37-68.; KELEMEN Roland: A derogáció értelmezése a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának, valamint az Emberi Jogok Európai Egyezményének tükrében; Közjogi Szemle, 2018/4. pp. 52-57.; FARKAS Ádám: A jogállamon túl, a jogállam megmentéséért: Gondolatok a különleges jogrend természetéről, jelentőségéről és helyéről a modern jogállamban; Iustum Aequum Salutare, 2017/4. pp. 17-29.; FARKAS Ádám: Egy lehetséges séma Magyarország védelem-szabályozási és védelmi alkotmányos szemléletének megújításához; Vélemények a katonai jog világából, 2018/3. pp. 1-15.; SPITZER Jenő: A különleges jogrend szabályozása az egyes alkotmányokban IV. Különleges jogrendi szabályozás a francia jogrendszerben; Vélemények a katonai jog világából, 2019/4. pp. 1-13.; FARKAS Ádám: Az állam fegyveres védelmének alapvonalai, Budapest, Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat, 2019.

²⁴ Témával kapcsolatban lásd: HÓDOS László: Gondolatok a nemzeti hírszerző képesség koordinációjáért felelős szervének közjogi helyzetéről; Szakmai Szemle 2018/4. pp. 5-16.

²⁵ A koordinált védelmi működést és irányítást szolgáló megoldásokat nemzetközi összehasonlításban is találunk, aminek egyik legtöbbet hivatkozott mintája az Amerikai Egyesült Államok. Emellett azonban fontos az is, hogy a hazai szakmai-tudományos gondolkodásban is elindult ennek az irányvonalnak a kibontakoztatása. A külföldi megoldások és különösen az amerikai minta kapcsán lásd: BÉRES János (Szerk.): Külföldi nemzetbiztonsági szolgálatok. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2018. pp. 66-79.; SÁFRÁN József: Az Amerikai Egyesült Államok és Magyarország nemzetbiztonsági szervezetrendszerének összehasonlító elemzése, Felderítő Szemle 2018/1. pp. 71-87. A koordinált és hatékonyabb védelemszervezés és irányítás vonatkozásában lásd: KESZELY László: védelmi igazgatás szerepe a nemzeti szintű átfogó megközelítés megvalósításában. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, doktori értekezés, Budapest, 2017.; LAKATOS László – VARGA Attila Ferenc: A magyar honvédelmi igazgatás, In: FARKAS –

sajátosságaira figyelemmel a korrupcióellenes fellépés fokozása lehetőségeinek vizsgálata is szükségesnek látszik. Figyelembe véve, hogy a hatáskörébe tartozó bűncselekmények felderítése a nyomozás elrendeléséig a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat hatáskörébe tartozik²⁶, a bűnmegelőző és bűnfelderítő tevékenység fokozását eredményező jogintézmények finomhangolása sem tekinthető „ördögtől való elképzelésnek”. A publikációban kiemelt kihívásokra adott reakciók volumenét alapul véve feltételezhető, hogy a hadi-, és védelmiipari fejlesztések, továbbá a haditechnikai irányú kutatás-fejlesztési és technológiai innovációs tevékenységek védelméhez fűződő nemzetbiztonsági érdek jelentősége miatt a gazdaságbiztonsági tevékenység szerepe felértékelődhet a hatáskörrel rendelkező nemzetbiztonsági szolgálat feladatrendszerében.

Általánosságban kijelenthető, hogy folyamatosan indokolt és szükséges az Nbtv.-ben megjelenített titkos információgyűjtést szolgáló jogintézmények újrakodifikálása, megfeleltetése az új típusú biztonsági kihívásoknak, ideértve a különleges jogrend elrendelésének szükségességét megalapozó eseteket. Érdemes a szakmai, illetve tudományos közösségek figyelmébe ajánlani a kérdéskör további vizsgálatának indokoltságát²⁷ a lawfare jelentőségéről sem megfeledkezve²⁸.

Nem érdemes megfelelkezni természetesen a titkos információgyűjtés meghatározó összetevőjének szállítójáról, a szakmai állományról sem. A vizsgált

KÁDÁR (2016) i. m. pp. 159-211.; FARKAS Ádám: A védelmi kötelezettségtől a fegyveres védelem rendszeréig, *Katonai Jogi és Hadijogi Szemle* 2018/1. pp. 7-22.; FARKAS Ádám: Gondolatok az állam fegyveres védelmének lehetséges intézmény-fejlesztési irányairól, *Katonai Jogi és Hadijogi Szemle* 2017/1-2. pp. 103-124.

²⁶ Fontos megjegyezni, hogy némiképp hasonló szabályozási környezetet találunk az Alkotmányvédelmi Hivatal vonatkozásában, amelynek hatáskörébe tartozik az Nbtv. 5. § j) pontjában meghatározott bűncselekményekről való információszerzés, ugyanakkor a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat nyomozást megelőző, bűnfelderítő feladatköre ezen túlmutat, utóbbi nemzetbiztonsági szolgálat honvédelmi szervezetek közötti speciális helyzetéből adódóan.

²⁷ A különleges jogrendet, illetve a kibertérben zajló konfliktusokat érintően konferenciák tekintetében többek között lásd: 2017. április 21. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar, Magyar Tudományos Akadémia Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet, Magyar Katonai Jogi és Hadijogi Társaság: A különleges jogrend c. konferencia, Budapest; 2019. május 8. Széchenyi István Egyetem, Magyar Katonai Jogi és Hadijogi Társaság: Az erőszak tilalmától a kibertérben zajló konfliktusokig c. konferencia, Győr; 2019. május 29. Nemzeti Közszerződési Egyetem, Széchenyi István Egyetem, Magyar Katonai Jogi és Hadijogi Társaság: 80 éves az első magyar honvédelmi törvény c. konferencia, Budapest; 2019. november 19. Nemzeti Közszerződési Egyetem, Magyar Katonai Jogi és Hadijogi Társaság: Honvédelmi jog és igazgatás aktuális kérdései c. konferencia, Budapest.

²⁸ A „lawfare” kifejezés használatáról és jelentéséről bővebben lásd Charles J. Dunlap: *Law and Military Interventions: Preserving Humanitarian Values in 21st Conflicts*. 29. 11. 2001. <http://people.duke.edu/~pfeaver/dunlap.pdf> (Letöltés ideje: 2019. 10. 31.) A kifejezés először John Carlson – Neville Yeomans: *Whither Goeth the Law - Humanity or Barbarity*, a *The Way Out - Radical Alternatives in Australia* (M. Smith & D. Crossley, eds., Lansdowne, Melbourne, 1975, <http://www.laceweb.org.au/whi.htm> (Letöltés ideje: 2021. 01. 20.)) műben szerepel, ugyanakkor a kifejezést számos, eltérő jelentéssel használják. A tanulmány szempontjából a Dunlap által alkalmazott megközelítésben használom.

időszakban és napjainkban is rendszeresen felmerül a kérdés, miszerint lehetséges-e katonai nemzetbiztonsági életpályamodell kialakítása?

Fenti elképzelések kifejtésének, illetve a felmerült kérdések megválaszolásának indokoltsága – megítélésem szerint – további publikáció(k) elkészítésének szükségességét hordozza magában.

Felhasznált irodalom:

- ANSAH, Tawia: Lawfare: A Rhetorical Analysis, In: Case Western Reserve Journal of International Law, 2010/1-2. pp. 87–119.
- B. MUNOZ: Hybrid Warfare as Lawfare: Towards a Comprehensive Legal Approach, In: CUCUMANO, Eugenio – CORBE, Marian (Szerk.): A Civil-Military Response to Hybrid Threats, Cham, Palgrave MacMillen, 2018. pp. 61–76.
- BACHMANN, Sascha Dov – MOSQUERA, Andres B Munoz: Lawfare and hybrid warfare – how Russia is using the law as a weapon; In: Amicus Curiae – Journal of the Society for Advanced Legal Studies, 2015 Summer, pp. 25–28.
- BÉRES János (Szerk.): Külföldi nemzetbiztonsági szolgálatok; Zrínyi Kiadó, Budapest, 2018. pp. 66-79.
- CARLSON, John– YEOMANS, Neville: Whither Goeth the Law – Humanity or Barbarity, a The Way Out – Radical Alternatives in Australia (M. Smith & D. Crossley, eds., Lansdowne, Melbourne, 1975, <http://www.laceweb.org.au/whi.htm> (Letöltés ideje: 2021. 01. 20.)
- DUNLAP, Charles J.: Law and Military Interventions: Preserving Humanitarian Values in 21st Conflicts. 29. 11. 2001. <http://people.duke.edu/~pfeaver/dunlap.pdf> (Letöltés ideje: 2019. 10. 31.)
- FARKAS Ádám – RESPERGER István: Az úgynevezett „hibrid hadviselés” kihívásainak kezelése a nemzetközi jog mai korlátai; In: FARKAS Ádám – VÉGH Károly (Szerk.): Új típusú hadviselés a 21. század második évtizedében és azon túl – intézményi és jogi kihívások, Budapest, Zrínyi Kiadó, 2020, pp. 132-149.
- FARKAS Ádám: A jogállamon túl, a jogállam megmentéséért: Gondolatok a különleges jogrend természetéről, jelentőségéről és helyéről a modern jogállamban; Iustum Aequum Salutare, 2017/4. pp. 17-29.
- FARKAS Ádám: A védelmi kötelezettségtől a fegyveres védelem rendszeréig; Katonai Jogi és Hadijogi Szemle, 2018/1. pp. 7-22.
- FARKAS Ádám: Az állam fegyveres védelmének alapvonalai; Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat, Budapest, 2019.
- FARKAS Ádám: Egy lehetséges séma Magyarország védelem-szabályozási és védelmi alkotmányos szemléletének megújításához; Vélemények a katonai jog világából, 2018/3. pp. 1-15.

- FARKAS Ádám: Gondolatok a különleges jogrend természetéről és helyéről a modern államiságban. In.: KELEMEN Roland – FARKAS Ádám (Szerk.): Szkülla és Kharübdisz között – Tanulmányok a különleges jogrend elméleti és pragmatikus kérdéseiről, valamint nemzetközi megoldásairól Budapest, Magyar Katonai és Hadijogi Társaság, 2020.
- FARKAS Ádám: Gondolatok az állam fegyveres védelmének lehetséges intézmény-fejlesztési irányairól; Katonai Jogi és Hadijogi Szemle, 2017/1-2. pp. 103-124.
- FARKAS Ádám: Komplex biztonság, hibrid konfliktusok, összetett válaszok, In: Honvédségi Szemle, 2020/4. pp. 11-23.
- HÓDOS László: A hibrid konfliktusok felívelési szakasza, avagy a fenyegetés észlelésének, megelőzésének és kezelésének nemzetbiztonsági aspektusai, In: Honvédségi Szemle, 2020/4. pp. 39-64.
- HÓDOS László: Gondolatok a nemzeti hírszerző képesség koordinációjáért felelős szervének közjogi helyzetéről; Szakmai Szemle, 2018/4. pp. 5-16.
- KELEMEN Roland – FARKAS Ádám: To the Margin of the Theory of a New Type of Warfare: Examining Certain Aspects of Cyber Warfare, In: SZABÓ Marcel – GYENEY, Laura – LÁNCOS, Petra Lea (Szerk.): Hungarian Yearbook of International Law and European Law (2019), Den Haag, Eleven International Publishing, 2020. pp. 203-226.
- KELEMEN Roland – PATAKI Márta: A kibertámadások nemzetközi jogi értékelése; Katonai Jogi és Hadijogi Szemle, 2015/1. pp. 53-90.
- KELEMEN Roland – PATAKI Márta: Kiberterrorizmus: A terrorizmus új arca; Magyar Rendészet, 2014/5. pp. 103-116.
- KELEMEN Roland – SIMON László: A kibertérben megjelenő fenyegetések és kihívások kezelésének egyes nemzetközi jogi problémái, In: FARKAS Ádám – VÉGH Károly (Szerk.): Új típusú hadviselés a 21. század második évtizedében és azon túl– intézményi és jogi kihívások, Budapest, Zrínyi Kiadó, 2020. pp. 150-170.
- KELEMEN Roland: A derogáció értelmezése a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának, valamint az Emberi Jogok Európai Egyezményének tükrében; Közjogi Szemle, 2018/4. pp. 52-57.
- KELEMEN Roland: A háború esetére szóló kivételes intézkedéseket tartalmazó 1912. évi LXIII. törvény országgyűlési vitája és sajtóvisszhangja; Parlamenti Szemle, 2016/1. pp. 70-91.
- KELEMEN Roland: A Honvédelmi Tanács. Szerves fejlődés vagy elnevezésbeli hasonlóságok a magyar jogtörténetben? (Honvédelmi Bizottmány – Legfelső Honvédelmi Tanács – Honvédelmi Tanács szabályozása, jellege.); Katonai Jogi és Hadijogi Szemle, 2019/1. pp. 63-94.
- KELEMEN Roland: A kivételes hatalom szabályozásának elméleti rendszere, honvédelmi kapcsolódásai és megvalósulása a dualizmus kori Magyarország, In: FARKAS Ádám (szerk.) A honvédelem jogának elméleti, történeti és kortárs kérdései, Budapest, Dialóg Campus Kiadó, Nordex Kft., 2018. pp. 59-86.

- KELEMEN Roland: Az alaptörvény különleges jogrendi rendszerének egyes dogmatikai problémái –kitekintéssel a visegrádi államok alkotmányának kivételes hatalmi szabályaira; *Katonai Jogi és Hadijogi Szemle*, 2017/1-2. pp. 37-68.
- KELEMEN Roland: Cyber Attacks and Cyber Intelligence in the System of Cyber Warfare, In: SZABÓ Miklós (Szerk.): *Doktoranduszok Fóruma Miskolc*, 2016. november 17. Állam- és Jogtudományi Kar szekciókiadványa, Miskolc, Miskolci Egyetem, 2017. pp. 117-122.
- KENEDLI Tamás – KIS-BENEDEK József – SZABÓ Károly: A katonai felderítés és elhárítás evolúciója, szervezete és feladatkörei. In FARKAS Ádám – KÁDÁR Pál (Szerk.): *Magyarország katonai védelmének közjogi alapjai*; HM Zrínyi Térképészeti és Kommunikációs Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft., Budapest, 2016. pp. 117-126.
- KENEDLI Tamás: A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat szakmai fejlődésének legfontosabb sajátosságai az elmúlt években; *Nemzetbiztonsági Szemle* 2020/1. pp. 74–94.
- KESZELY László: védelmi igazgatás szerepe a nemzeti szintű átfogó megközelítés megvalósításában; *Nemzeti Közszolgálati Egyetem, doktori értekezés*, Budapest, 2017.
- KOVÁCS József: A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat az egyesítés után. *Hadtudomány* 2013/1-2. p. 87.
- LAKATOS László – VARGA Attila Ferenc: A magyar honvédelmi igazgatás; In: FARKAS Ádám – KÁDÁR Pál (szerk.): *Magyarország katonai védelmének közjogi alapjai*. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2016. pp. 159-211.
- NEWTON, Michael A.: Illustrating Illegitimate Lawfare, In: *Case Western Reserve Journal of International Law*, 2010/1. pp. 255–277.
- SÁFRÁN József: Az Amerikai Egyesült Államok és Magyarország nemzetbiztonsági szervezetrendszerének összehasonlító elemzése; *Felderítő Szemle* 2018/1. pp. 71-87.
- SIMON László – MAGYAR Sándor: A terrorizmus és indirekt hadviselése az EU kiberterében; *Szakmai Szemle*, 2017/4. pp. 57-68.
- SIMON László – MAGYAR Sándor: A terrorizmus és indirekt hatása a kiberterében; *Szakmai Szemle*, 2017/3. pp. 89-101.
- SIMON László: Az információ mint fegyver? *Szakmai Szemle*, 2016/2. pp. 34-60.
- SPITZER Jenő: A különleges jogrend szabályozása az egyes alkotmányokban IV. Különleges jogrendi szabályozás a francia jogrendszerben; *Vélemények a katonai jog világából*, 2019/4. pp. 1-13.
- SZENTGÁLI Gergely: Csendben szolgálni: 1. rész: A magyar nemzetbiztonsági szektor helyzete és átalakítása 2010 es 2014 között; *Hadtudomány*, 2015/1-2. p. 52.
- URBÁN Attila: A koordinációs folyamatok intézményi hátterének evolúciója a magyar nemzetbiztonsági igazgatásban; *Nemzetbiztonsági Szemle* 2020/1. pp. 22-23.

Felhasznált jogszabályok:

- Magyarország 2011. április 25-én kihirdetett Alaptörvénye
- A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény
- A Magyar Köztársaság minisztériumainak felsorolásáról szóló 2010. évi XLII. törvény
- Az egyes rendészeti tárgyú és az azokkal összefüggő törvények módosításáról szóló 2010. évi CXLVII. törvény
- A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény katonai nemzetbiztonsági szolgálatok összevonásával kapcsolatos módosításáról, valamint az azzal összefüggő további törvénymódosításokról szóló 2011. évi CLXXI. törvény
- A Terrorelhárítási Központról szóló 232/2010. (VIII. 19.) Korm. rendelet
- A terrorizmust elhárító szerv kijelöléséről és feladatai ellátásának részletes szabályairól szóló 295/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet
- Az egyes miniszterek, valamint a Miniszterelnökséget vezető államtitkár feladat- és hatásköréről szóló 212/2010. (VII. 1.) Korm. rendelet

Internetes források:

- Kövér László házelnök módosító javaslata a törvénytervezethez. 2011. november 30. (Forrás: www.parlament.hu/irom39/05004/05004-0022.pdf) (Letöltés ideje: 2021. 01. 10.)
- Az egyes rendészeti tárgyú és az azokkal összefüggő törvények módosításáról szóló T/1426. számú törvényjavaslat; Forrás: Parlament.hu, (Letöltés ideje: 2021. 01. 08.)
- Az orosz elnök a Nyugati Katonai Körzetben, a Közép-Oroszországi Katonai Körzetben és a légvédelmi erőknél rendelt el soron kívüli ellenőrzést, amint arról a sajtóban meg is jelentek a híradások. A HVG hasábjain jelent meg Ellenőrizteti az oroszok harckészültségét Putyin címmel; Forrás: https://hvg.hu/vilag/20140226_oroszok_harckeszultseg_ellenorzes. (Letöltés ideje: 2021. 01. 12.)